

naj se šteje pri pouku v šoli: — dvajset in eden itd. in ne obratno.

Za rednega poročevalca je bil voljen tov. Paljk.

Tov. Srečko Kumar toplo priporoča, naj se učitelstvo bolj zanima za pevski zbor in naj prihaja redno k pevskim vajam.

Vodstvo pevskega zbora za goriški okraj je prevzel tov. Rihard Oreš.

Prihodnje zborovanje bo prvi četrtek meseca decembra v istem prostoru in ob isti uri.

Idrijsko okrajno učiteljsko društvo je zborovalo v nedeljo dopoldne 22. oktobra. Zborovanja se je vdeležilo 85% članov; od izostalih 4 članov sta dva opravičila svojo odsotnost. V otvoritvenem nagovoru je predsednica opozorila na veliki pomen, ki ga ima za stan moralno in gmotno močna organizacija. Naglasila je — po Gosarju —, da se prispevki organizaciji ne smejo smatrati za delnice. Temu se je pri razgovoru pritrdilo in obenem dostavilo, da nam prispevki, ki jih plačujemo »Zvezi«, nosijo prav visoke obresti. V organizaciji imamo močno moralno oporo in gotovo bomo imeli kdaj tudi materialno. Drugačen je naš ugled in naša samozavest z organizacijo, kot bi bil brez nje. »Uč. List«, »Novi Rod«, pevski zbor, uspeli socialni tečaj, društvena zborovanja in sestanki so visoke obresti naših razmeroma majhnih vplačil »Zvezi«. Poleg naštetega pa nam nudi še marsikaj, na kar ni mogoče pokazati s prstom.

Poročila predsednice: Predsednik »Slomškove zveze« g. dr. Ciković je povabil vse naše društvene k svojim italijanskim uram. Vabilu se je odzvala večina članic iz mesta; okoličanom je prepozna večerna ura neprikladna. Predavanja samizobrazovalnega odseka se bodo vršila tudi v samizobrazovalnega odseka se bodo vršila tudi v Idriji. »Šolskemu društvu« se je odgovorilo, da smo člani in bomo delovali zanj.

Soglasno sta se sprejeli resoluciji glede šolske avtonomije in pasivne volilne pravice učiteljstva. Prečitala se je okrožnica glede tiskarne, ki je dala povod daljšemu razgovoru o organizaciji in njenemu pomenu za stan in šolo. Umevno, da bodo plačali vsi člani prispevek za tiskarno v enem letu.

Sklepi: Odsek okr. učit. knjižnice se naprosi, da bi naročal za knjižnico zlasti dražja dela, katerih si posameznik ne more kupiti. Vodstvo »Zveze« se naprosi, da bi izhajal »Novi Rod« od oktobra do oktobra in bi se tako začel letnik s šolskim letom, ker se takrat menjajo po razredih in šolah učenci in učitelji. Ročni zapisnik pa naj bi odgovarjal svojemku imenu in namenu ter res imel zapisnik za kakih 150 učencev. Izšel naj bi pravočasno, da bi ga imel 1. oktobra vsak učitelj že v rokah. Zaradi nižje cene naj bi bil broširan. Okr. šolski svet se naprosi, da bi nakazal stanarino onim, ki nimajo

stanovanj v naravi, in sicer v smislu dež. zakona za Goriško, kamor sedaj pripadamo. Sklene se delovati v šoli in izven nje proti alkoholizmu, ki se je zopet začel tod širiti v najhujši obliki — v obliki špirta. Društvo bo prirejalo tudi v tekočem letu redne mesečne sestanke s predavanji in razgovori in tedenske večerne »preje« za svoje člane.

M.

Javljamo hrvat. učiteljsvu pazinskog društva, da se neče držati naumljena i dužna skupština radi odsutnosti društ. tajnika kol. Ladavca, te radi bolesti podpredsjednika, kol. Licula, a i radi toga, što su nekoji sudrugovi izrazili želju, da se ne drži skupštine »u sej vrime godišća«. — Ovo je neugodno i žalosno, ali da tu našu žalost ublažimo i da paraliziramo odatle proizlazeće neugodne posljedice, pa da reagiramo, pozivljemo najodlučnije sve svoje kolege i kolegice, da namire staru i tekuću članarinu. Najenergичnije opet opominjemo društ. predstavnik, da uberu od okolnih (susjednih) kolega članarinu (po 7 L), te ju mahom odašalju blagajniku, kol. Martinu Ribarić-u Slum, kod Buzeta-Pinguente.

Bude li i ovaj apel pao na ledena srca, znamo, što smo i što nas čeka.

Predsjednik i blagajnik.

Pevski zbor »Zveze«. Na poziv zastopnikom posameznih okr. uč. društev, se je odzval samo zastopnik Tolminec in določil dneve pevske vaje za svoj okraj. Naj store še drugi zastopniki svojo dolžnost! Delegacija bo z vso pravico zahtevala od zbora natančen račun.

Delajmo vsi - in vestno - da bo sad enak žrtvi, ki jo doprinaša »Zveza« za zbor!

Ker je tov. Ribičič preobložen z delom, je prevzel vodstvo zbora tov. Albert Širok.

Datum prve skupne vaje se določi v prihodnji številki našega lista.

Vaja za Trst, Kras in zapadno Istro se vrši v nedeljo, dne 26. t. m. pri sv. Jakobu v »Konsumnem društvu« ob 9ih predpoldne. — Vadili se bodo Lajočevi zbori: »Oba Kralja Matjaža«, »Kroparji« in »Zel. Jurij«.

Ročni zapisnik. Vsi okraji še niso poslali seznane učiteljstva in šol! Pozivajo se uč. društva, da to kmalu store, da izide r. z. pravočasno. K slovenskim označbam krajev (službenih), naj se dodajo še italijanske.

Šolska Matica. Zadnjikrat pozivam tovarišice in tovariše, ki še nišo naročeni na Šol. Mat., da to store nepriključno do 3. decembra. Germek

FELJTON

Slovenska in italijanska narodna umetnost.

V prvi polovici oktobra je bila v Trstu odprta »Mostra d'arte popolare italiana«, in sicer po izpodbudi D'Annunzija. Takoj na pragu dvorane je obiskovalec izpoznal, da preveva vso izložbo pravi umetniški okus. To se je prirediteljem posrečilo tem bolj, ker je dvorana — bivša Eintracht — že sama po sebi jako okusna in sprejme človeka z ono prijetno domačnostjo, ki je odlikovala nekdanja nemška zbirališča po narodnih otokih. Morda pa je vpli-

vala ta razstava tako domače na nas zato, ker smo takoj pri vstopu začutili, da smo doma. Doma, kljub napisu »Arte popolare italiana«!

Izložba je obsegala vezanine, keramične, kovinske in lesene izdelke iz raznih krajev Italije, največ pa iz naših pokrajin. To so po večini ročna dela, ki so jih izvršile naše seljakinje, primorske in dalmatinske Jugoslovanke. Prireditelji pa so proglasili to naše blago za »arte italiana« ter zamenjali politični pojem »ljudstva« z etnografičnim!

Izmed razstavljenih predmetov so ravno ročna dela najbolj učinkovala. Južnoitalijanske preproge

svedoči, da so istotako orientalskega izvora kakor naše jugoslovanske. Nosijo pa znak razvojne razlike; njih barve niso tako pester in izvedba ne tako dovršena kakor pri naših čilimih. Sklepajoč po razstavi, se južnoitalijanska tekstilna ornamentika bistveno razlikuje od severnoitalijanske. Tukaj veristični motivi, stilizacija — tam geometrične oblike. Prav tako kakor slovanska na eni strani, hrvatsko-srbsko-bolgarska na drugi. Zanimivo bi bilo raziskovati, zakaj imajo Slovenci po Gorenjskem iste motive kakor Furlani! Izdelki iz «Friuli Udinese» imajo nageljne, ptičice na vejici, jabolka v isti stilizaciji in istih barvah kakor Sičeve «Narodne vezene»! Italijani vidijo v tem italijansko umetnost, mi svojo pristno slovensko. Pripomniti je, da so to kraji, koder so nekoč živelj Slovenci, in da so bili na razstavi videti omenjeni okrasni le na novejših vezeninah, dočim imajo kovinski in keramični izdelki popolnoma drugačne ornamente.

Zaničljivo bi nas pogledal Italijan, če bi trdil, da so Furlani posneli te motive po nas. Prav tako pa bi mi odločno zanikali trditve, da so šli Slovenci k Furlanom po svoje prastare narodne barve, po srca, ki jih ne vidimo samo na starinskih vezeninah, temveč tudi na zibelkah, panjih, pisanicah in na zunanjih hišnih hodnikih; ali po one nageljne, ki žive v narodnih pesmih in ki krase najmanjše gorsko okno in gredico!

Idrijsko čipkarstvo je bilo zastopano po krasnih vzorcih, ki so jih prireditelji označili s «Friuli Goriziano». Mislim, da imajo pravico do določevanja krajevnih pripadnosti in označbe v prvi vrsti geologi, lingvisti in politiki — ne pa prireditelji razstav — ki so proglasili kmetice po idrijskih hribih za Furlanke! V katalogu je pripomba, da se goje omenjeni izdelki res le v Idriji, toda njih izvor je beneški. Istina je, da so v srednjem veku prinašali Benečani te motive, a v Italiji si jih niso usvojili nikjer. Slovenske kmetice pa so jih uporabljale in razvijale do danes od roda do roda, ne vedoč za Italijo — in to je danes «arte popolare italiana»!

Razstavljenih je bilo tudi mnogo dalmatinskih ročnih del, torbic, oblek, čepic. Med nje je bila postavljena punčka v pristni dalmatinski narodni noši. Nehote mi je prišlo na jezik: «I ti si ovde, zlatno moje!» Zdelo se mi je, da so postajale njene začudene oči še večje, ko je poslušala neznan vzklík: «Che bella, che coccola!»

Kakor pravi predgovor v katalogu, je imela prirediteljev namen, dejansko dokazati, kako ozke so rodne zveze, ki spajajo nove in stare pokrajine na polju narodne umetnosti. Le s težavo so preprosil Dalmatince, da so jim dali na razpolago razstavljene predmete. Značilen je stavek, ki izraža bojazen tatu: «— bali so se, da bi se ne proglasila njih autohtona, čista in značilna dalmatinska umetnost za slovensko.»

Predgovor opisuje tudi, kako je prišla «arte dalmata» od iztoka po morju preko Benetk. «Dalmacija je bila učiteljica in ne učenka na polju domače in narodne umetnosti, ... pri Srbih in Hrvatih pa najdemo sličen okus enostavno le zato, ker so si ga priučili in osvojili vsled dolgega skupnega življenja.»

Da je imel orijent velik vpliv na razvoj slovanske umetnosti, je resnica; toda ne po tej poti! Ali moremo verjeti, da je peščica dalmatinskih Benečanov, ki so poleg tega ostali kot bogati patricijski meščani narodu tuji, tako globoko vplivala na milijonski jugoslovanski narod med tem, ko je bil ta narod sam v neposredni zvezi z iztokom! (Bizantinci, Turki, Dubrovničani!) Belo domače platno, kozuh, vezene na obojem: to je skupno vsem Slovanom od severa do Sredozemskega morja — ali je res moglo vse to priti preko beneških rok!

Slovanska narodna umetnost je po izviru ravno tako orientalska, kakor je italijanska; le da je po razvoju mnogo bolj narodna nego italijanska. V Italiji se je domača obrt zgodaj razvijala v industrijo ter s tem izgubljala pečat narodne značilnosti. Pri Slovanih pa je ponekod ostala celo do danes v zakupu kmetijskih rok. Izdelovanje domačega platna in neznačajna trgovina z zunanjim svetom sta povzročili, da si je narod popolnoma usvojil prvotno tuje motive, jih po svoje preobličil ter jim dal neizbrisni pečat narodne lastnine.

Predgovor utemeljuje nemožnost naše lastne umetnine tudi s stavkom: «Gli slavi non sono vesiliferi d'arte.» Gotovo se ne more naša umetnost — v ožjem pomenu besede — primerjati z italijansko, ali prav tako se ne more ital. narodna umetnost primerjati s slovensko, kar se tiče nar. tekstilne ornamentike, poezije in najbrže tudi lesorezov. (Rusi!) V Italiji so bili pospeševalci kulture le soc. više stoječi krogi; ljudstvo pa je živelo v temi, iz katere se le počasi koplje — kar svedoči nerazmerno visok, uradno priznan odstotek analfabetov. Narodna pesem je zato le malo razvita, celo analfabet črta živga umetno operno arijo. Pri slovanskih narodih pa je bila pot drugačna: umetnost se je razvijala iz ljudstva. Širjemu svetu so znane nebrojne naše narodne pesmi, ki jih je pevala neuka, toda globoko misleča in čuteča narodova duša. Občudovane slovanske narodne vezene tvorijo obširen donesek splošni tekstilni ornamentiki.

Kakor moramo na omenjeni razstavi z vso odločnostjo braniti naše vezene, tako pa moramo odkrito priznati obstoj «arte popolare italiana» v keramičnih in kovinskih izdelkih. Te predmete so si tudi iztočnejši Slovenci že od nekdaj radi nabavljali iz Italije, saj je še danes ta panoga malo razvita pri nas.

Pavla Hočvarjeva.

RAZNE VESTI.

Iz Londona. Tudi v Londonu gledajo šolske oblasti, da si prihranijo «zlate krajcarje». Kjer le morejo, skrajšajo ekonomske potrebe do skrajne meje.

Za učiteljsko otroških vrtcev so zahtevali v predvojnem času izposobljenost za ljudske šole. Med vojno so poverili to službo vsaki ženski po trimesečnem pripravljalnem tečaju. Neslo jim! Nadaljevati hočejo. V Londonu je 100.000 otrok pod še-

stim letom; za te jim je treba 2000 učiteljic, ki dobivajo 305 L letne plače a tak «surogat» učiteljice ne dobi niti 200 L. Starši in učiteljstvo so se zoperstavili, a vzlic temu bo za poizkušnjo 100 takih učiteljic nastopilo to službo.

Londonsko učiteljstvo močno obžaluje ta udarec njegovemu ugledu in to podcenjevanje vzgoje.

Čemu si belimo glave, kako bi bolje preštudirali nežno otroško dušo? Kako to, da smo imenovali naše stoletje: «stoletje otroka»?